

Mosca, văzut de Kovács Levente jr., este un tânăr lup gata să sară la pradă și la grumazul stăpânului lingușit cu nerușinare cu un ceas mai devreme. Actorul joacă convingător șiretenia dusă la extrem, dar, ca și ceilalți, le-aș reproșa doar lipsa de nuanțe, îngroșările nefiind suficiente pentru adâncirea caracterelor.

Costumele regretatei scenografe Maria Hațeganu (plecată dintre noi chiar în aceste zile), finalizate cu ajutorul fiicei sale, scenografa Florina Bellinda Birea, au fost excepționale, gândite și elaborate pentru fiecare „caracter” în parte.

Publicul a înțeles, râzând, că de acești Volpone e plină și lumea în care trăim. Salutul

său, al lui *Volpone*, din fiecare dimineață, „Bună dimineața, zi-nsorită, și ție, AUR, bună dimineața!”, seamănă cu salutul tuturor îmboșgățiților peste noapte din urbea noastră și din întreaga Românie.

Teatrul de Stat Oradea, Trupa SZIGLIGETI – Comedia banilor. Traducerea și versiunea scenică de Illiés Gyula după *Volponede* Ben Jonson. Regia: Gali László. Decor: Bölöni Vilmos. Costume: Maria Hațeganu și Florina Bellinda Birea. Muzica: Aldobolyi Nagy Gyorgy. Distribuția: Medgyesfalvy Sándor, Kovacs Levente Jr., Ács Tibor, Meleg Vilmos, Hajdu Géza, Giacomello Roberto, Dobos Imre, Kiss Csaba, Fábíán Enikő, Gajai Ágnes, Simon Mátyás, Ábrahám Miklós. Data premierei: 21 decembrie 2001.

„În teatru totul e permis” – Eugen Ionescu

Indiferent de posibilele rezerve pe care le-ar avea un cronicar – sau chiar un spectator – la cea mai recentă premieră a Teatrului din Arad, un lucru e cert: instituția și conducătorii ei, directorul Ion Văran și secretarul literar Ovidiu Cornea (fostul director) merită toată stima pentru curajul de a veni cu un Kafka și,

de altfel, cu destui autori importanți, de primă mărime chiar (Shakespeare, Caragiale) într-o vreme când unii directori, de teama de a nu fi socotiți manageri ineficienți atrag nume dubioase, spectacole îndoielnice, distracții minore, cu scopul mărturisit de a aduce cu orice preț bani. Ei bine, Kafka nu este cel mai

atrăgător nume pentru publicul larg. Cu toate acestea, cei doi au acceptat propunerea lui Radu Dinulescu – ai cărui câțiva ani din tinerețe au trecut cu folos la Arad –, mai mult, am asistat la un spectacol cu sală plină și un public care a urmărit extrem de atent spectacolul, chiar dacă acesta a fost excesiv de lung și chiar dacă a avut momente, cum vom vedea, obositoare, cel puțin, prin monotonie.

Radu Dinulescu – regizorul, semnează și dramatizarea după *Castelul*, celebrul roman kafkian. O primă observație ar fi chiar asupra scriiturii, nu de puține ori pândită de lungimi greu de admis într-o lucrare destinată scenei, cu toate că nimic din cele rostite de un personaj sau altul nu era inutil. Radu Dinulescu a căzut, cred eu, în păcatul de a dori cu orice preț să nu piardă, să nu rătăcească „povestea” propriu-zisă, or, încercând să ne revestescă, scenă cu scenă, întâmplările ca atare, el a pierdut exact latura inflexibilă, transcendentală a romanului, cea care nu se poate povesti. Întâmplările scoase din context sunt mărunte și fără sens adesea, Castelul nici nu prea există, e o metaforă reprezentând autoritatea supremă sau teroarea birocratică ridicată la cub (Radu Enescu (în monografia sa, *F. Kafka*, susține că acest Castel e o iluzie care se îndepărtează de *K.*, exact ca în aporia lui Zenon Eleatul, cu Ahile și broasca țestoasă, Castelul având și el, mereu, un avans imposibil de parcurs, față de *K.*), sătucul acela e un cătun nenorocit, hanul pare un loc interzis, necum unul în care se adăpostesc călătorii, *arpentorul K.* nu măsoară nici o clipă nici un centimentru de pământ, așteptarea lui să fie primit la Castel e un pretext etc., etc....

Ceea ce am văzut a fost un spectacol într-o cheie străină parcă taman de autorul însuși. S-ar putea să fie o propunere deliberată însă, și atunci e cu totul altceva. Să mă explic. Urmând se pare un serios studiu al lui Roger Garaudy, regizorul a adus pe scenă o lume după toate aparențele normală, obișnuită. Garaudy spune că „lumea lui Kafka este una cu lumea noastră”. Dacă acceptăm această idee cu care Nicolae Balotă nu este de acord, atunci da, o ase-

menea lume numai PARE normală, în fond nu este. „Absurdă în (chiar) principiile sale” – cum o numește Camus – opera lui Kafka trimite spre un univers care, completează Nicolae Balotă, „este absurd... pentru că e locul unui efort absurd e a ieși dintr-o lume denunțată ca atare, acumulându-se în calea salvării obstacole care fac calea cu neputință de practicat... În acest caz, personajele sale, asemenea lui însuși, se dovedesc niște Sisifi care-și „construiesc munții pe care urcă anevoie, din pietrele propriilor lor torturi”. O lume în care nu e loc pentru speranță.

Într-un decor imaculat, alcătuit din panouri reprezentând dulapuri înțesate cu dosare, scaune și mese albe (decor: Onisim Colta), se petrec pe de o parte lucruri obișnuite, întâmplări care nu atrag prin nimic atenția, trec personaje banale, hangii, slujnice, călători, pe de alta se mișcă figuri hidoase, incerte, un telefon are firul nefiresc de lung etc. Unele personaje vorbesc normal, își povestesc destinele cu lux de amănunte, altele, mai apropiate de spiritul piesei, mă rog, al dramatizării, vin parcă dintr-o lume care nu poate exista în realitate. Așa cum sunt *Erlanger*, interpretat impecabil de Zoltan Lovas (de altfel, Ioan Peter și Costin Gavază (*Arthur și Ieremias*), cei doi asistenți siamezi gândiți în deplin sens absurd („Cine sunteți? – Asistenții dumitale. – Unde vă sunt aparatele? – N-avem. – Vă pricepeți la măsurători? – Nu. – Atunci veniți, haideți...”), acest dialog tipic pentru teatrul absurdului a fost jucat excelent de cei doi actori.

Stranii au fost și Dan Covrig (*Momus și Klamm*), Florin Covalciuc (*Barnabas*), Alexandru Bairactaru (*Învățătorul*), Mariana Dănilă (*Amalia*), Adriana Ghiniță (*Hangița*). Mai ales ei mi s-au părut a fi din universul, din lumea lui Kafka. Ceilalți, în frunte cu Valentin Voicilă (actor foarte bun de altfel, serios, un profesionist, indiscutabil), interpretul lui *Josef K.* Mariana Tofan (*Frieda*), Dorina Darie (*Olga*), toți, fără excepție, au jucat admirabil, chiar dacă au fost îndrumați spre un joc conform cu aserțiunea garaudiană. *K. arpentorul* sau *agrimensorul* (cum a tradus termenul Mariana Șora în roman) și nu *Josef K.*, așa cum scrie în programul de sală este, în

acest spectacol, un călător obișnuit, un om tânăr căruia i se întâmplă niște lucruri cu totul neverosimile și imposibil și de explicat și de acceptat: iubirea cu *Frieda*, acceptarea postului de servitor la școală, urmărirea lui permanentă de către cei doi care sunt și nu sunt asistenții săi, faptul că nu ajunge niciodată la Castel etc. După părerea mea, actorul joacă personajul la suprafață, îl joacă pe cel care se vede, dar nu ajunge la subtilitatea, la esența lui. El este în fapt străinul, individul angoasat, speriat, înfricoșat, agresat de o lume hibridă, în curs de destrămare, un univers tulbure, nesigur, înspăimântător. Un univers în care nici timpul nici spațiul nu sunt dimensiuni obișnuite, măsurabile în vreun fel, ci sunt „ficțiuni” – cum le numește tot Nicolae Balotă. Nimic din nebunia unei lumi agresive, bolnave, nimic din atmosfera terifiantă a universului kafkian în acest spectacol, mai ales în părțile lui esențiale: adică în scenele conduse dinspre și spre destinul ciudatului *arpentor*.

Costumele semnate de Oana Văran Goia sunt în desăvârșit consens cu ideile regizorale,

cu viziunea lui asupra întregului spectacol. Unele poartă straie ciudate, nefirești, pelerine negre sau haine croite pe măsura stranieții celor ce le poartă, iar altele sunt aproape civile, cu aerul cotidianului. Și unele și altele sunt, ca și decorul, rodul unei certe elaborări minuțioase.

La acest spectacol au lucrat probabil, cu mici excepții, toți actorii teatrului și toți au interpretat convingător, individualizându-și personajele conform cu linia gândită de regizorul-autor.

Teatrul de Stat Arad – Castelul, dramatizare de Radu Dinulescu după Franz Kafka. Regia artistică: Radu Dinulescu. Decor: Onisim Colta. Costume: Oana Văran Goia. Distribuția: Valentin Voicilă, Mariana Tofan, Adriana Ghiniță, Ioan Peter, Costin Gavază, Radu Cazan, Ovidiu Ghiniță, Alexandru Bairactaru, Florin Covalciuc, Dorina Darie, Teodor Vușcan, Dan Covrig, Zoltan Lovas, Mariana Dănilă, Bogdan Costea, Carmen Vlaga, Carmen Butariu, Gina Cazan, Doru Nica, Călin Stanciu, Ana Maria Dumitrescu, Oana Hui, Claudiu Oblea, Aurora Belei, Claudiu Negrilă, George Balint, Bogdan Pleșescu, Raul Neteda, Paul Lup. Premiera: februarie 2002.

Apolodor

Când un actor sau un grup de actori, liberi, prin forța împrejurărilor, o lună, două, își caută de lucru în interiorul teatrului – și nu în altă parte, cum se întâmplă de cele mai multe ori, cred că trebuie să ne bucurăm. Bucuria e și mai mare când ei apelează la un text valoros și nu încropesc te miri ce trăsnaie ce nu folosește nimănui, poate doar orgoliului vremelnic lovit prin omiterea lor din distribuții.

Așa s-au petrecut lucrurile și cu doi actori tineri de la Oradea: au profitat de o pauză și au pus în aplicare un gând mai vechi: acela de a juca pentru cei mici o parte din fermecătoarea carte a regretatului Gellu Naum, *Cartea cu Apolodor*. Lor li s-au alăturat alte două tinere, scenografa și... scenarista Oana Cernea și eminenta coregrafă Victoria Bucun. Și, ca supervisor, maestrul cu experiență, actorul Ion Măinea, care, cu entuziasm și elan tineresc, i-a îndrumat și i-a condus. Rezultatul

colaborării lor s-a dovedit un spectacol de 40 de minute, plăcut, proaspăt, vesel, colorat, excelent primit de cei mici.

În mica sală a Studioului, vreo 50 de copilași așteptau nerăbdători să bată gongul. În fața lor se afla un decor simplu, constând într-o rotativă care schimba permanent cadrele despre povestea micului pinguin: de la cercul din... București, până în Labrador, trecând prin ținuturile cele mai grozave, de la gerul cel mai aspru la căldurile cele mai torpitoare, alergând dintr-un continent în altul, în căutarea... fericirii, la urma urmei, pinguinul, simpaticul Apolodor, traversează o mulțime de peripeții care-i fac pe cei mici să râdă în hohote sau – pe unul, se vede, mai sensibil – să plângă amarnic, de mila pinguinului necăjit.

Aventurile lui Apolodor (o educatoare mi-a spus că ea le citește mereu copiilor din cartea